

EBRIS

We know
books

Naran Gheser

נארן גזשער

**PUTEREA PROFETICĂ A
LITERELOR EBRAICE**

**Volumul I
Mistica ebraică**

Editura Arcana
Timișoara, 2023

INTRODUCERE	11
Abordare	14
Puterea literelor ebraice	17
Absența vocalelor în ebraica veche	18
Adevărata voință	18
PUTEREA PROFETICĂ	21
Natura și semnificația	21
Tipuri de profeție	23
Profeția în Orientul Mijlociu antic și Israel	24
Orientul Mijlociu antic	24
Originile și dezvoltarea profeției ebraice	26
Profeția și literatura apocaliptică	30
Profeția și religia profetică în iudaismul post-biblic	31
Profeția în creștinism	32
Divinație și profeție în lumea elenistică	32
Noul Testament și creștinismul timpuriu	33
Mișcări profetice în creștinismul de mai târziu	35
Profeția în Islam	35
Doctrinile coranice ale profeției	37
Doctrine teologice și filosofice de mai târziu	37
Figuri profetice după Muhammad	38
Profeția în alte religii	39
Mișcări și figuri profetice din Est	39
Mișcări și figuri profetice în religiile culturilor nealfabetizate	40
CABALA PROFETICĂ	43
Abraham Abulafia	44
Ideologie și principii	45
Cum să devii un profet	46
DIVINAȚIE	51
Natura și semnificația	51
Structura divinației	52
Tipuri de divinație	54
Funcția divinației	56
Variatăți de divinație	57
Divinația inductivă	58
Divinația interpretativă	59
Divinația intuitivă	60

Urîm și Tumîm	61
Profetul ca un Mantic	61
Metode de prezicere a viitorului în Biblie	63
Divinația în Iudaism	66
HARTA MISTICĂ A SUFLETULUI	67
De ce atâtea versiuni ale aceluiași Univers?	68
Eț Chaim	69
Creația	71
Nivele ale ființei	72
Diviziunile sufletului	76
Sinele Superior: Sufletul Focului	81
Sinele Mijlociu: Sufletul Aerului	83
Sinele Inferior: Sufletul Apei și al Pământului	83
Cele patru lumi	85
Planurile existențiale	89
Sefer Yețirah	93
Căile înțelepciunii	94
TEHNICI PRELIMINARE	99
Rugăciune preliminară	99
Explicație	99
Tip de practică	99
Curenții energetici	99
Activarea curentului ascendent	100
Activarea curentului descendent	101
Activarea concomitentă a curenților	101
Explicație	101
Tip de practică	102
Profetul Ilie	102
Profet	102
În literatura rabinică	104
Mistic	104
Eliyah	105
Stâlpul Central Mistic	106
Explicație	107
Timp de practică	107
CUBUL UNIVERSAL	109
Cartea Formării	110
Construirea Cubului Spațial	111
Dimensiunile conștiinței și structura experienței umane	112
Metafora spațiului psihologic	114

Elementele spațiului simbolic	115
MISTICĂ	119
Meditația pe litere	119
Formarea literelor	119
Țeruf – צרוף	122
Sfera Elohimică	123
Crucea cabalistică	123
Meditația Țeruf.....	124
1 - Din prima până în a 22-a zi:.....	124
2 - Din a 23-a până în a 44-a zi:.....	125
3 - Din a 45-a până în a 50-a zi:.....	126
4 - Din a 50-a zi:.....	126
NUMEROLOGIE	129
Gematria	129
Corelații biblico-numerologice	130
Metode Gematrice	131
Standard - Mispar Hechrachi	131
Mispar Gadol	131
Mispar Siduri	132
Mispar Katan	132
Mispar Shemi	133
AtBaş.....	134
Numerologia română	135
Metoda restului.....	137
Tabele de corespondență	138
Gematrie aplicată	140
Calculul influențelor relaționale	140
Calculul planetei care guvernează relația	140
Calculul sefirei care guvernează relația.....	140
Calculul zodiei care guvernează relația.....	141
Calculul literei și arcanei de tarot care guvernează relația	141
Calculul unei combinații relaționale	141
Rădăcina Nume-Prenume	142
Optimizarea unei date	143
ARBORELE PERSONAL	145
Valoarea sefirelor	145
22 de căi.....	146
Arborele Vieții personal	148
Numărul personal.....	148
Gematrie Eț Chaim.....	149

Arborele Tikun	151
Gematria Eț Tikun	151
Interpretare	153
Alte analize și structuri	154
Analiză firmă, organizație	154
Compatibilitate pentru grupuri	154
Optimizarea unei date	155
Analiză anuală	155
Diverse	155
RITUALURI ȘI PROCEDURI	157
Rugăciunea lui Solomon	157
Pecetea Binecuvântării Universale	159
Ritualul celor 22 de litere	163
Ustensile	164
Elohim - אלהים	166
Momentul potrivit	170
Pregătire	170
Consacrarea cercului	171
Activarea literelor	174
Încheiere	175
Noaptea	175
Versetele pe litere	175
Alef - Ziua 1 lunară	177
Bet - Ziua a 2-a lunară	178
Ghimel - Ziua a 3-a lunară	178
Dalet - Ziua a 4-a lunară	179
He - Ziua a 5-a lunară	179
Vau - Ziua a 6-a lunară	179
Zain - Ziua a 7-a lunară	180
Chet - Ziua a 8-a lunară	180
Teth - Ziua a 9-a lunară	181
Yod - Ziua a 10-a lunară	181
Kaf - Ziua a 11-a lunară	182
Lamed - Ziua a 12-a lunară	182
Mem - Ziua a 13-a lunară	183
Nun - Ziua a 14-a lunară	183
Sameh - Ziua a 15-a lunară	183
Ain - Ziua a 16-a lunară	184
Peh - Ziua a 17-a lunară	184
Țadi - Ziua a 18-a lunară	185
Kof - Ziua a 19-a lunară	185

Reș - Ziua a 20-a lunară.....	186
Șin - Ziua a 21-a lunară.....	186
Tau - Ziua a 22-a lunară.....	187
DICȚIONAR	189
CORESPONDENȚE.....	199

Deși profeția este, probabil, cel mai frecvent asociată cu iudaismul și creștinismul, ea se găsește în toate religiile lumii, atât în cele antice, cât și în cele moderne.

În sensul său mai restrâns, termenul „profet” se referă la o persoană inspirată care crede că i-a fost trimis un mesaj de sus, de la Divinitate. El este, în acest sens, purtătorul de cuvânt al lui Dumnezeu. Într-un sens mai larg, cuvântul se poate referi la oricine rostește voința unei zeități, adesea constatată prin viziuni, vise sau tragere la sorti; voința zeității poate fi rostită și într-un cadru liturgic. Profetul, astfel, este adesea asociat cu preotul, șamanul, prevestitorul și misticul.

Natura și semnificația

O caracteristică principală a conștiinței de sine profetice este conștientizarea unei chemări, care este privită drept legitimarea profetului. Acea chemare este văzută ca venind, în cele din urmă, de la o zeitate și prin intermediul unui vis, o viziune sau o audiție, sau prin mijlocirea altui profet. Chemarea profetului evreu Ieremia a fost sub forma unei viziuni, în care i s-a spus de către Dumnezeu că fusese deja ales să fie profet înainte de a se naște (Ieremia 1:5). Când chemarea Divinității este mediată printr-un profet care este stăpânul unui grup profetic sau un urmaș individual, o astfel de chemare poate fi văzută ca un mandat. Mai mult, o astfel de mediere înseamnă că spiritul maestrului profet a fost transferat simultan discipolului. În cazul profețiilor de cult, cum ar fi profeții zeilor Baal și IHVH din Canaanul antic, chemarea poate fi privită ca un mandat al cultului.

Profeții erau adesea organizați în bresle, în care își primeau pregătirea. Breslele erau conduse de un maestru profet, iar membrii lor se puteau distinge de alți membri ai societății lor prin ținuta lor, cum ar fi o manta specială, sau prin semne fizice sau estetice, cum ar fi chelie, un semn pe frunte sau cicatrici.

Natura profeției poate fi dublă: fie inspirată, prin viziuni sau audiții revelatorii, fie dobândită, prin învățarea anumitor tehnici. În multe cazuri, ambele aspecte sunt prezente. Scopul învățării anumitor tehnici profetice este de a ajunge la o stare extatică în care să poată fi primite revelații. Această stare poate fi atinsă prin

utilizarea muzicii, dansului, tobelor, mișcării corporale violente și auto-lacerării. Profetul extatic este privit ca fiind plin de spiritul divin, iar în această stare Divinitatea vorbește prin el. Oracolele extatice, prin urmare, sunt în general rostite de profet la persoana întâi singular și sunt rostite într-un stil scurt, ritmic.

Faptul că profeții care folosesc tehnici extatice au fost numiți nebuni se explică prin descrierile pierderii controlului asupra lor atunci când sunt „posedați” de entități. Profeții aflați în transă extatică au experimentat adesea senzații de transmigrare corporală, la fel ca profetul evreu Ezechiel din secolul al VI-lea î.Hr. și fondatorul Islamului din secolele VI-VII e.n., Muhammad. Astfel de profeți sunt apreciați de coreligionari ca având o predispoziție pentru astfel de senzații neobișnuite.

Funcțiile profetului și ale preotului se suprapun uneori, deoarece preoții îndeplinesc uneori o funcție profetică rostind un oracol al unei zeități. Un astfel de oracol servește adesea ca parte a unei liturghii, ca atunci când slujitorii sau preoții din bisericile creștine moderne citesc texte scripturale care încep cu proclamația „Așa vorbește Domnul”. Preotul, în acest caz, îndeplinește funcția profetică a cultului. Nu numai rolurile profetului și preotului se suprapun, ci și rolurile profetului și șamanului. Un șaman își amintește rareori mesajul pe care l-a transmis când a fost posedat, în timp ce profetul își amintește întotdeauna ce i s-a întâmplat și ce a „auzit”.

Ghicitorul, uneori comparat cu profetul, realizează arta preoțească a prezicerii. Artă sa este de a augura viitorul pe baza cunoștințelor ascunse deslușite aproape oriunde, ca în constelații, în zborul păsărilor (auspicii), în măruntaiele animalelor de sacrificiu (haruspiciu), în mâini (chiromanție), la tragere la sorti (cleromanție), în flăcările jertfelor arzătoare (piromanție) și în alte asemenea domenii de cunoștințe speciale.

Misticii și profeții sunt de natură similară prin aceea că ambii pretind o intimitate specială cu Divinitatea. Dar, în timp ce multe tradiții religioase susțin că misticul se străduiește pentru o unire cu Divinitatea, care uzurpă controlul asupra egoului său, profetul nu pierde niciodată controlul asupra egoului său. Ocazional, misticii au transmis mesaje de la Divinitate, acționând astfel în rolul unui profet, și au fost cunoscuți ca folosind transe extatice pentru a ajunge în lumea divină sau sacră (de exemplu, mulți sfinți romano-catolici și sufiți, misticii islamici).

Tipurile de profeție pot fi clasificate pe baza inspirației, comportamentului și funcției. Profeții divinatori includ văzători, dătători de oracole, ghicitori și toți care prezic viitorul sau spun Voința Divină în declarații oraculare prin instrumente, vise, telepatie, clarviziune sau viziuni primite în starea frenetică de extaz. Previziunile și prezicerile pot fi însă și rezultatul inspirației sau al bunului simț, prin observarea inteligentă a situațiilor și evenimentelor, deși interpretate din punct de vedere religios.

De o importanță largă pentru comunitatea religioasă este profetul de cult, sau preotul-profet. Sub mandatul cultului, preotul-profet, care poate fi un preot obișnuit, face parte din personalul preoțesc al unui sanctuar, iar datoria lui este să pronunțe cuvântul divin oracular la momentul potrivit al unei liturghii. Ca atare, el este un profet „instituțional”. Diferența dintre un profet de cult și un profet în sensul clasic este că acesta din urmă a experimentat întotdeauna o chemare divină, în timp ce profetul de cult, pronunțând cuvântul Divinității sub mandat cultic, își repetă mesajele într-un moment special al ritualului. Din cauza caracterului atemporal al activității cultice, totuși, de fiecare dată când profetizează, mesajul său este privit ca nou.

Profeții misionari sau apostolici sunt cei care susțin că adevărul religios revelat lor este unic, numai pentru ei înșiși. Astfel de profeți dobândesc o mulțime de discipoli care acceptă că învățăturile lor dezvăluie adevărata religie. Rezultatul acestui tip de acțiune profetică poate duce la o nouă religie, ca în cazurile lui Zarathustra, Iisus și Muhammad. În acest tip ar trebui să fie incluși și fondatorii multor secte religioase moderne.

Un alt tip de profet este cel reformator sau revoluționar, privind spre trecut și viitor, strâns legat de tipul restaurator sau purificator, privind spre trecut ca ideal. Cele mai bune exemple sunt profeții clasici din Biblia ebraică, Vechiul Testament (de exemplu, Amos și Ieremia). Mulți dintre acei așa-numiți profeți literari lucrau la reformarea religiei lui Yahve, încercând să o elibereze de moștenirea ei canaanită. În lumea arabă, Muhammad este inclus în această categorie. Simpatia socială găsită printre astfel de profeți își are rădăcinile în conștiința lor religioasă. Ceea ce ar fi putut fi predicat drept reformă religioasă, prin urmare a luat deseori forma unei reforme sociale. Acest tip de profeție se găsește și în India și Africa, unde profeții din timpurile moderne

au apărut pentru a restaura sau purifica vechile forme religioase tribale, precum și obiceiurile și legile care își aveau sursele în viața religioasă pre-colonială mai veche. Multe dintre aceste mișcări au devenit revoluționare nu numai prin forța logicii, ci și prin forța presiunii sociale și politice.

Deși pot exista mai multe categorii de profeții, potrivit savanților, nicio linie de demarcație nu face diferență între aceste tipuri diferite. Orice profet poate fi atât predictiv, cât și misionar, extatic, precum și reformator.

Profeția în Orientul Mijlociu antic și Israel

Orientul Mijlociu antic

În Egiptul antic, profeția carismatică aparent nu era obișnuită și nu a avut loc, deși profeția instituțională era de cea mai mare importanță, deoarece era considerat că viața depinde de ceea ce spuneau zeii. Unele texte antice conțin ceea ce uneori a fost privit ca enunțuri profetice, dar acestea sunt mai des considerate a fi produsul unor înțelepți care cunoșteau bine tradițiile și istoria egipteană. Printre înțelepții egipteni se credea că evenimentele istorice urmăresc un tipar, care putea fi observat și ale cărui legi puteau fi deslușite. Astfel, vremurile grele s-au crezut întotdeauna a fi urmate de vremuri de prosperitate, iar predicțiile au fost făcute în consecință.

În textele egiptene mantice, divinatorii, există zicători profetice, dar preocupările specifice ale acestor texte sunt mai mult politice decât religioase. Unele sunt fictive și se consideră că mulți au fost profeți după ce evenimentul a avut deja loc. Textul din papyrus „Protestele țaranului elocvent” este considerat de unele autorități ca o profeție, întrucât țaranul este nevoit să țină discursuri, spunând: „Nu va tăcea cel pe care l-ai silit să vorbească”. Acea constrângere de a vorbi în numele Divinului este numită de unii savanți „condiția profetică”.

Într-un text hitit, regele Mursilis al II-lea menționează prezența profeților, dar nu există informații despre tipul profeției. Mai informative sunt textele din Mari (Tall al-Ḥarīrī, secolul al XVIII-lea î.Hr.) din nord-vestul Mesopotamiei, unde au fost descoperite unele paralele izbitoare cu profeția ebraică. Profeții Mari – despre care se crede că sunt inspirați – au rostit cuvântul

zeului Dagon, la fel cum profeții israeliți au rostit cuvântul lui Yahve.

În Mari, cele două cuvinte cheie pentru „profet” sunt *muḥḥum*, „extatic”, și *āpilum*, „cel care răspunde”. Ambele pot fi legate de cult, dar există incidente care indică faptul că *muḥḥum* nu era legat de cadrul cultului, ci și-a primit mesajul într-o revelație directă de la zeul său; *āpilum* a acționat de obicei în cadrul unui grup de colegi profeți. Multe dintre spusele lor sunt de natură politică, dar există și oracole care se ocupă de datoria regelui de a-i proteja pe cei săraci și nevoiași, indicând faptul că o dimensiune etică a fost prezentă printre profeții Mari. Mesajele pot conține, de asemenea, admonestări, amenințări, muștrări, acuzații și predicții fie despre dezastru, fie despre noroc.

Textele Mari sunt importante în istoria profeției, deoarece dezvăluie că profeția inspirată din Orientul Mijlociu antic datează cu 1.000 de ani înainte de Amos și Osea (secolul al VIII-lea î.e.n.) în Israel. Din Mesopotamia există dovezi ale *maḥḥu*, „cel frenetic”, cunoscut în textele sumeriene drept *lu-gub-ba*. Se menționează, de asemenea, câțiva profeți care au vorbit regilor asirieni, iar mesajul lor este uneori introdus cu clauza „Nu vă temeți”. Sunt cunoscute și textele de auguri, prevestiri, care conțin promisiuni sau predicții. Într-unul dintre textele *maqlu*, „jurământ”, în care un preot *āšipu* este trimis de zeul său, zeitatea întreabă mai întâi: „Pe cine să trimit?”

Baru, un preot divinator sau astrologic, a declarat Voința Divină prin semne și simboluri și astfel este considerat de unii a fi fost un profet. Deși ar fi putut avea viziuni, el nu era, de fapt, un extatic. Arta divinației a devenit foarte elaborată în decursul timpului și a necesitat o perioadă lungă de pregătire.

Vechiul profet și reformator religios iranian Zarathustra (cunoscut și sub numele său grecesc Zoroastru; a murit cca 551 î.Hr.), ale cărui învățături au dat naștere religiei care îi poartă numele, zoroastrismul, este una dintre cele mai puțin cunoscute figuri asociate cu întemeierea unei religii, datorită caracterului materialelor textuale existente și pentru că unii savanți au susținut că el este o figură mitică. S-ar putea să fi fost, totuși, un preot-cântăreț extaziat, sau *zaotar*, care a folosit tehnici speciale, în special intoxicația, pentru a atinge transa. Zarathustra i-a considerat ofensatori pe preoții și cultul epocii sale și li s-a opus. El a predicat venirea regatului zeului *Ahura Mazdā* (Ormazd), despre care se spune că i-a revelat lui Zarathustra scrierile sacre,

Avesta. În *Yasna*, o secțiune a *Avestei*, Zarathustra se referă la sine ca la un *Saoshyans*, „Mântuitorul”. Profetiile mesianice ale sfârșitului lumii se găsesc în literatura zoroastriană, dar acestea sunt mai mult un produs literar decât o declarație profetică reală.

Profetii au fost un fenomen comun în Siria-Palestina. Într-un text egiptean (secolul al XI-lea î.e.n.), Wen-Amon, un oficial al Templului din Karnak, a fost trimis de faraon la Gebal (Byblos) pentru a procura cherestea. În timp ce Wen-Amon se afla acolo, se spune că un tânăr nobil din acea cetate a fost capturat de Dumnezeu și la revenirea lui acesta a transmis mesajul lui Dumnezeu regelui lui Gebal. În acest mesaj, se spune că Dumnezeu cerea ca solicitarea lui Wen-Amon să fie onorată. Într-un alt exemplu, o inscripție aramaică din Siria consemnează că zeul Baal-Şemain i-a spus regelui Zakir (secolul al VIII-lea î.e.n.) prin văzători și ghicitori că îl va salva pe rege de dușmanii săi. Acele capitole dezvăluie legătura strânsă dintre riturile de sacrificiu și inspirația divină. În Biblia ebraică, versetele 22 până la 24 din Cartea Numerilor îl menționează pe profetul mesopotamian Balaam, care ar fi fost un *mahhu* din Petor căruia regele moabit Balac îi ceruse să-i blesteme pe israeliții invadatori. În Cartea lui Ieremia se spune că profeti, ghicitori au fost în țările învecinate cu Iuda: în Edom, Moab, Amon, Tir și Sidon (27:9). Deoarece se cunosc atât de puține despre acești profeti, problema unicității profetiei ebraice este dificil de evaluat.

Originile și dezvoltarea profetiei ebraice

Cuvântul ebraic pentru „profet” este *navi*, de obicei considerat a fi un cuvânt împrumutat din akkadianul *nabû*, *nabā'um*, „a proclama, a menționa, a chema”. În ebraică apar și *hoze* și *ro'e*, ambele însemnând „văzător”, și *nevi'a*, „proorocită”.

Deși originile profetiei israelite au fost mult discutate, dovezile textuale nu oferă nicio informație pe care să se poată realiza o reconstrucție. Când israeliții s-au stabilit în Canaan, au făcut cunoștință cu formele canaanite de profetie. Structura funcției profetice și preoțești a fost aproape identică în Israel și Canaan. În mod tradițional, se consideră că văzătorul israelit își are originea în rădăcinile nomade ale Israelului, iar *navi* își are originea în Canaan, deși astfel de judecăți sunt practic imposibil de fundamentat. În istoria israelită timpurie, profetul, văzătorul apare de obicei singur, dar *navi* apare în contextul unui cerc profetic. Conform Cărții întâi a lui Samuel, nu a existat nicio

diferență între cele două categorii în acea perioadă timpurie; termenii *navi'* și *ro e* par a fi sinonimi. În Amos, *hoze* și *navi'* sunt folosiți pentru una și aceeași persoană. În Israel, profeții erau legați de sanctuare. Printre profeții Templului care oficiau în liturghii se numărau breslele și cântăreții leviți. Sunt menționate și alte bresle profetice. Membrii acelor bresle profeteau în general pentru bani sau daruri și erau asociați cu sanctuare precum Ghibea, Samaria, Betel, Ghilgal, Ierihon, Ierusalim și Rama. Ieremia menționează că preotul principal al Ierusalimului era supraveghetorul atât al preoților, cât și al profeților și că acei profeți aveau camere în clădirile Templului. În Israelul pre-exil (înainte de 587/586 î.Hr.), breslele profetice erau un grup social la fel de important ca și preoții. Isaia include *navi'* și *qosem*, „ghicitor”, printre liderii societății israelite. Divinația în perioada pre-exilică nu era considerată străină religiei israelite.

În reconstruirea istoriei profeției israelite, profeții Samuel, Gad, Natan și Ilie (secolele XI-IX î.Hr.) au fost priviți ca reprezentând o etapă de tranziție de la așa-numitul profetism vulgar la profetismul literar, pe care unii savanți îl considerau o formă de profeție mai etică și deci, „mai înaltă”. Profeții literari au fost, de asemenea, priviți ca fiind antagoniști față de cult. Savanții moderni au recunoscut, totuși, că o astfel de analiză este o simplificare excesivă a unei probleme complicate. Este imposibil de demonstrat că *nevi'im* nu au pus accent pe etică, pur și simplu pentru că puține dintre enunțurile lor sunt înregistrate. Mai mult decât atât, niciunul dintre așa-zii profeți „de tranziție” nu a fost un reformator, sau s-a spus că nu au inspirat reforme. Samuel nu a fost doar un profet, ci și un preot, văzător și conducător „judecător”, care locuia într-un sanctuar care era locul unei bresle profetice și, în plus, era conducătorul acelei bresle *navi'*. În cazurile lui Natan și Gad, nu există indicii că ar fi reprezentat o nouă dezvoltare în profeție. Asocierea lui Natan cu preotul Țadok i-a determinat însă pe unii cărturari să bănuiască faptul că Natan era iebusit, un locuitor al orașului canaanit Iebus.

Ilie a fost un „tată profet” sau maestru al profetului și un preot profet. O mare parte a carierei sale profetice a fost îndreptată împotriva cultului Tyrian Baal, care devenise popular în Regatul de Nord, Israel, în timpul domniei regelui Ahab și a reginei sale din Tiria, Izabela. Lupta lui Ilie împotriva aceluși cult a indicat o conștientizare politico-religioasă din partea lui, a pericolului pentru venerarea lui Yahve în Israel – și anume că Baal din Tir l-ar

putea înlocui pe Yahve ca zeu principal al Israelului.

Apariția profetiei clasice în Israel, Regatul Nordic și Iuda, Regatul Sudic, începe cu Amos și Osea (secolul al VIII-lea î.Hr.). Ceea ce este nou în profetia clasică este atitudinea sa ostilă față de influențele canaanite în religie și cultură, combinată cu o veche concepție naționalistă despre Yahve și poporul său. Reacția acelor profeti clasici împotriva influențelor canaanite în venerarea lui Yahve este un mijloc prin care oamenii de știință îi deosebesc pe profetii clasici ai Israelului de alte mișcări profetice ale timpului lor. În esență, profetii clasici doreau o renovare a cultului lui Yahve, eliberându-l de orice pată de venerare a lui Baal și a Așerei, omologul feminin al lui Baal. Deși nu toate aspectele cultului Baal-Așera au fost complet eradicate, ideile și ritualurile din acel cult au fost regândite, evaluate și purificate în conformitate cu conceptul acelor profeti despre adevărul Yahvic.

În asemenea idei a fost inclusă părerea că Yahve era un Dumnezeu gelos care, conform teologiei Psalmilor, era mai mare decât orice alt zeu. Domnul alesese pe Israel să fie propriul Său popor și, prin urmare, nu dorea să-și împartă poporul cu niciun alt dumnezeu. Când profetii au condamnat fenomenele cultice, o astfel de condamnare a reflectat o respingere a anumitor tipuri de cult și sacrificiu - și anume acele sacrificii și festivaluri îndreptate nu exclusiv către Yahve, ci mai degrabă către alți zei. De asemenea, profetii au respins liturgiile săvârșite incorect. Profetii clasici nu au respins toate cultele, în sine; mai degrabă, ei doreau un cult corect din punct de vedere ritualic, dedicat exclusiv lui Yahve și care să producă o conduită etică. Un alt concept important acceptat de profetii clasici a fost cel al alegerii de către Yahve a Sionului, Ierusalim, ca loc de cult al său. Astfel, fiecare loc de cult al Regatului de Nord al lui Israel și toate sanctuarele și *bamotul*, „locurile înalte”, au fost condamnate ferm, atât în Israel, cât și în Iuda.

Amos, ale cărui oracole împotriva Regatului de Nord al Israelului au fost înțelese greșit, ca reflectând o atitudine negativă față de cultul în sine, pur și simplu nu a considerat cultul regal al regatului de nord de la Betel ca fiind un cult legitim al lui Yahve. Mai degrabă, la fel ca profetul Osea după el, Amos a considerat că cultul Betel este canaanit.

Profetii din Orientul Mijlociu antic și-au introdus în general opiniile și sfaturile în arena politică a țărilor lor. Profetii evrei erau, poate, mai avansați decât alte mișcări profetice. Ei au interpretat

Voința lui Dumnezeu în contextul interpretării lor particulare a istoriei lui Israel și pe baza acestei interpretări, au ajuns adesea la un cuvânt de judecată. Important pentru acea interpretare a istoriei a fost punctul de vedere conform căruia Israelul era un popor apostat – care a respins o credință odată mărturisită – încă din cele mai vechi timpuri, și opinia conform căreia actele lui Yahve în numele poporului Său ales au primit răspuns prin închinarea lor față de alți zei. În această situație, profeții au predicat soarta și judecata și chiar distrugerea completă a lui Israel. Sursa înțelegerii profetice asupra acestor chestiuni este fundalul cultic al judecării liturgice și al mântuirii, în care Yahve i-a judecat și distrus pe dușmanii săi și, făcând astfel, a creat viitorul „ideal”. Ceea ce este total neașteptat este că profeții ar merge atât de departe, încât să includă Israelul însuși printre dușmanii lui Yahve, folosind astfel acele idei împotriva propriului popor. Cu toate acestea, profeții au lăsat o anumită bază pentru speranța că va rămâne ceva.

Viitorul acelei rămășițe, Israel, se afla sub domnia unui rege ideal, așa cum este descris în Isaia, ceea ce indică faptul că profeții nu erau anti-regalitate. Deși au putut și s-au opus regilor individuali, profeții nu au putut face o separare între Yahve și domnia regelui sau a dinastiei sale alese. Ideologia lor mesianică, referindu-se la Mesia, sau „cel uns”, se bazează pe vechea ideologie regală, iar regele ideal nu este o figură escatologică, cel care apare la sfârșitul istoriei. În această privință, profeții erau naționaliști. Ei credeau că împărăția ideală va fi în țara făgăduită, iar centrul ei va fi Ierusalimul.

Odată cu exilul iudeilor în Babilon din 586 î.Hr., profeția a intrat într-o nouă eră: perioada sau era profețiilor din cartea Deuteronom.

În acest context, Isaia (Isaia 40 - 45) a avut ca scop păstrarea yahvismului în Babilon. Viziunea lui asupra viitorului a depășit conceptul pre-exilic al unei rămășițe și a extins conceptul într-un viitor paradisiac, în care noua Creație a lui Yahve ar fi un nou Israel. Acest ton de optimism este continuat în activitatea profetică de la sfârșitul secolului al VI-lea î.e.n. a lui Hagai și a lui Zaharia, profeți care au anunțat că Yahve va restaura împărăția și viziunea mesianică se va împlini. O condiție prealabilă a acelei epoci mesianice a fost reconstruirea Templului, care era privit ca raiul pe pământ. Când totuși Templul fusese reconstruit și trecuseră ani lungi fără ca regatul să fie restaurat și nici epoca mesianică inițiată, profeția israelită a intrat în declin și a dispărut.

Există o tendință în predicarea profetică de a spiritualiza acele aspecte ale religiei care rămân neîmplinite; acolo se află rădăcinile escatologiei, care se preocupă de vremurile din urmă, și ale literaturii apocaliptice, care descrie intervenția lui Dumnezeu în istorie însoțită de evenimente dramatice, cataclismice. Deoarece predicțiile profetilor clasici nu s-au împlinit într-o epocă mesianică din istorie, acele viziuni au fost traduse într-o apocalipsă istorică, cum ar fi Cartea lui Daniel. De ce s-a stins profeția în Israel este greu de stabilit, dar Zaharia oferă un răspuns la fel de bun ca oricare, spunând că profeții „în acele zile” au spus minciuni. Profeți au mai apărut, dar după Maleahi niciunii nu au mai câștigat statutul de profeți clasici. Un alt motiv poate fi găsit în reforma cultului făcută de Ezra în secolul al V-lea î.e.n., în care Yahvismul a fost atât de ferm stabilit, încât nu mai era nevoie de vechea polemică împotriva religiei canaanite.

Profeția și literatura apocaliptică

Odată cu apariția iudaismului post-exilic (Ezra și după), inclusiv accentul său pe lege și cult, nu a mai rămas mult loc pentru profeție. Moștenirea profetică a fost canalizată prin predarea cuvintelor lor. Ceea ce a rămas din activitatea profetică a fost exprimat în diferite lucrări literare care pretindeau cunoașterea ezoterică a scopului divin. Scriitorii apocaliptici s-au văzut preluând și ducând la îndeplinire sarcina profetică, dar au mers dincolo de profeți în utilizarea vechilor motive mitologice. Evenimentele pe care le-au descris au avut loc, de obicei, cu mult timp în urmă, dar relatarea acelor evenimente avea scopul de a sugera și chiar de a prezice evenimentele viitorului. S-a pus un accent mult mai mare pe speculațiile predictive despre viitor decât pe analiza profetică și înțelegerea istoriei. Autorii apocaliptici au scris sub pseudonim, folosind numele unor antici, cum ar fi Adam, Enoh, Avraam, Daniel și Ezra. Literatura este predominant proză, dar cea a profetilor clasici a fost predominant poezie. Limbajul apocaliptic este bogat în utilizarea imaginilor fantastice, folosind frecvent ghicitori și speculații numerice. În literatura apocaliptică, angelologia a intrat în plină floare, cu relatări despre îngeri căzuți, prinși în forțele opuse lui Dumnezeu, ilustrate frecvent în vechile motive mitologice ale luptei dintre întuneric și lumină. Fiarele sălbatice simbolizau popoare și națiuni și existau calcule ezoterice și speculații despre diferitele epoci prin care trecea istoria, pe măsură ce lumea se apropia de *eschaton*, desăvârșirea istoriei.